

Toelichting Rijksfactuur 2023

In deze notitie over de Rijksfactuur 2023 vindt u een korte toelichting per basisregistratie/voorziening op met name de gehanteerde verdeelsleutels en de besluitvorming daarover.

Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG)

De bijdrage in de kosten van de Basisregistraties Adressen en Gebouwen van € 267.000 wordt, zoals op 31 oktober 2008 in de Ledenvergadering afgesproken, via de verdeelsleutel 45-55¹ over de waterschappen verdeeld.

Basisregistratie Handelsregister (HR)

De bijdrage in de kosten van het Handelsregister van € 148.000 wordt, zoals afgesproken in de Ledenvergadering van 2 juli 2010, via de verdeelsleutel 45-55 over de waterschappen verdeeld.

Basisregistratie Topografie (BRT)

De bijdrage in de kosten van de Basisregistratie Topografie van € 667.000 wordt, zoals afgesproken op 31 oktober 2008 in de Ledenvergadering, via de verdeelsleutel 'oppervlakte van het beheergebied' over de waterschappen verdeeld.

Basisregistratie WOZ en kosten Landelijke Voorziening WOZ

Waterschappen betalen net zoals het Rijk en de gemeenten een bijdrage voor de uitvoering van de Wet WOZ, met name voor de waardering van gebouwde objecten door de gemeenten. Op grond van het 'Uitvoeringsbesluit gegevensuitwisseling en kosten-verrekening Wet WOZ' was de bijdrage in 2009 € 21,8 miljoen en is dit bedrag met ingang van 2010 jaarlijks geïndexeerd met een prijsmutatie en een volume-opslag. Deze indexering is een invulling van de stijging van de WOZ-uitvoeringskosten. In het bestuurlijk overleg over de Wet WOZ met het kabinet van 14 september 2016 heeft de Unie aangegeven deze indexering niet langer terecht te vinden, omdat de WOZ-uitvoeringskosten niet meer stegen. Sinds dat moment heeft de Unie hierover met BZK overlegd. In dit overleg is politieke besluitvorming over dit punt tijdens de Voorjaarsnota 2017 voorbereid. Resultante is dat de minister van BZK ons in juli 2017 heeft toegezegd dat de indexatie in twee jaar wordt afgebouwd: 50% verdwijnt in 2018 van de factuur en 50% in 2019. Hierdoor was de bijdrage van de waterschappen sinds 2019 € 21,8 miljoen, waar deze in 2017 nog € 26,9 miljoen was. Daar bovenop heeft de Unie het Rijk bereid gevonden om de waterschappen in 2020 en 2021 incidentele verlagingen van € 1 respectievelijk € 2 miljoen te geven.

Ook in de voorbereiding van de formatie van het thans demissionaire kabinet Rutte IV heeft de Unie actief ingezet op verlaging van de waterschapsbijdrage aan de WOZ-kosten. Uit het Coalitieakkoord van dit kabinet bleek dat deze inzet succes heeft gehad: in deze kabinetsperiode 2022 t/m 2025 is jaarlijks € 10 miljoen beschikbaar gesteld om de waterschappen een korting te verlenen. Per saldo komt de bijdrage van de waterschappen in deze jaren dan uit op € 11,8 miljoen per jaar.

Daarnaast betalen de waterschappen voor de Landelijke Voorziening WOZ, in 2023 € 498.115.

De CBCF heeft op 8 december 2017 vastgesteld dat de verdeling van de totale bijdragen over de waterschappen vanaf dat moment moet plaatsvinden op basis van het aantal WOZ-objecten op 1-1-2017 per waterschapsgebied en dat dat aantal eenmaal in de vijf jaar moet worden geactualiseerd. Deze actualisatie heeft dit jaar plaatsgevonden naar het aantal WOZ-objecten op 1-1-2022.

¹ De verdeelsleutel 45-55 staat ook bekend als de 'Uniecontributieverdeelsleutel' en houdt in dat 45% van het bedrag gelijkelijk verdeeld wordt over de waterschappen en dat 55% van het bedrag wordt verdeeld over de waterschappen op basis van de geraamde belastingopbrengsten in het jaar voorafgaand aan het inningsjaar.

Basisregistratie Kadaster (BRK)

De bijdrage in de kosten van de Basisregistratie Kadaster van € 2.882.632 wordt, zoals afgesproken in de CBCF-vergadering van 27 januari 2012, op basis van bevroren gebruik verdeeld. Zoals afgesproken in de CBCF van 2 september 2014 worden de bedragen die in 2014 nog in rekening werden gebracht bij de belastingkantoren nu in rekening gebracht bij de waterschappen. Dit betekent dat de waterschappen de bijdrage van hun belastingkantoor betalen volgens de verdeelsleutel van het belastingkantoor. Het is aan de waterschappen om te bepalen of zij met hun belastingkantoor afspraken maken over het doorbelasten van deze kosten.

Centrale financiering GDI

Na een evaluatie van de governance en financiering van de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) is overheidsbreed ingestemd met het voorstel om de doorbelastingssystematiek vanaf 2023 tot en met 2027 te vervangen door een meer centrale financiering van de GDI. Dit betekent dat de transactiegerichte GDI voorzieningen MijnOverheid (Berichtenbox) en DigiD niet meer op basis van gebruik ('per tik') worden doorbelast, maar uit centraal budget worden gefinancierd.

De waterschappen hebben in de Ledenvergadering van de Unie van Waterschappen d.d. 1 april 2022 met het voorstel voor centrale financiering van de GDI ingestemd. Dit betekent dat Logius geen facturen meer naar de waterschappen en hun belastingsamenwerkingen voor gebruik van de GDI zal sturen, maar dat de bijdrage van de waterschappen aan de GDI via de jaarlijkse Rijksfactuur zal worden verrekend. Daarnaast worden de aparte bijdragen van de waterschappen aan de niet-transactiegerichte GDI voorzieningen en de investeringspost GDI op de Rijksfactuur vanaf 2023 vervangen door de bijdrage van de waterschappen aan de centrale financiering GDI.

Het ministerie van BZK heeft de totale bijdrage van de waterschappen aan de centrale financiering van de GDI vastgesteld op € 1.249.851. De brief waarin dit bedrag door het ministerie wordt bevestigd, is gedeeld in de CBCF d.d. 25 mei 2023. Hierbij is aangekondigd dat de genoemde bedragen nog wel moeten worden geïndexeerd met de Loon-, Prijs- & Ongevoelig codering en dat er BTW over de bijdragen moet worden betaald. De Unie is naar aanleiding hiervan in gesprek gegaan over de vraag het wel terecht is dat er over het gehele bedrag BTW in rekening moet worden gebracht. Omdat het gesprek hierover nog loopt en de Rijksfactuur in 2023 moet worden uitgebracht, hebben BZK en Unie afgesproken dat nu alleen het deel van de bijdrage aan de centrale financiering van de GDI in rekening wordt gebracht waarover geen discussie is. Dit betreft een bedrag van € 1.026.332. Conform het besluit van de CBCF d.d. 18 november 2022 wordt deze bijdrage volgens de Unieverdeelsleutel over de individuele waterschappen verdeeld.

Het voorgaande betekent waarschijnlijk wel dat er via de Rijksfactuur van 2024 nog een deel van de bijdrage over 2023 in rekening zal worden gebracht. De hoogte daarvan hangt af van de uitkomsten van de gesprekken over het in rekening brengen van BTW.

Niet transactiegerichte voorzieningen GDI

De GDI kent enkele "niet transactiegerichte voorzieningen", die niet via een 'prijs per tik' aan afnemers in rekening worden gebracht, maar via een vast bedrag per sector. Deze voorzieningen zijn: overheid.nl, Digitaal Ondernemersplein, standaardenlijst/Forum, NORA, de Stelselvoorzieningen (Stelselcatalogus, Digimelding, Digikoppeling en Digilevering), het afsprakenstelsel Elektronische Toegangsdiensden (ETD), eID, Diginetwerk, MijnOverheid voor Ondernemers, Samenwerkende Catalogi, PKI overheid, en Digoegankelijk. In 2021 is hier een nieuwe niet-transactiegerichte GDI voorziening bij gekomen: MijnOverheid Gegevens. Dit betreft de functionaliteit in MijnOverheid waarmee burgers hun persoonlijke gegevens, zoals hun inschrijving in de Basisregistratie Personen en hun geregistreerd inkomen, kunnen bekijken en worden geïnformeerd hoe ze deze gegevens kunnen (laten) veranderen als er iets niet klopt.

De kosten voor de niet-transactiegerichte GDI voorzieningen en de verdeling daarvan over de verschillende gebruikers staan in het Jaarplan Logius 2022 – bijlage "Beheer en exploitatie GDI-voorzieningen". De Programmeringsraad Logius heeft op 25 november 2021 positief over dit jaarplan geadviseerd, waarna

het door de eigenaar is vastgesteld. De bijdrage van de waterschappen aan de niet-transactiegerichte GDI voorzieningen is hiermee vast komen te staan op € 494.000 exclusief BTW, waarvan € 198.000 bestemd is voor MijnOverheid Gegevens. Inclusief BTW komt de bijdrage van de waterschappen in 2022 dan uit op € 597.740, terwijl de bijdrage in 2021 nog € 402.845 bedroeg. Deze stijging wordt veroorzaakt door de toevoeging van MijnOverheid Gegevens aan de niet-transactiegerichte GDI voorzieningen. De beheer en exploitatie kosten van Logius zijn in 2022 juist iets gedaald ten opzichte van het voorgaande jaar.

Vorig jaar was Logius niet in staat om de bijdrage van de waterschappen aan de niet-transactiegerichte GDI voorzieningen over 2022 tijdig door te geven aan het ministerie van BZK, zodat deze bijdrage uiteindelijk niet in de Rijksfactuur 2022 is opgenomen. Afsproken was dat Logius de bedragen per waterschap op een later moment in 2022 zelf zou factureren. Dit heeft Logius echter niet gedaan en daarom moeten de waterschappen nu hun bijdrage aan de niet-transactiegerichte GDI voorzieningen voor 2022 alsnog via de Rijksfactuur 2023 voldoen.

Als gevolg van de hierboven geschetste ontwikkelingen met betrekking tot de Centrale financiering GDI komt deze post 'Niet transactiegerichte voorzieningen GDI' vanaf volgend jaar niet meer op de Rijksfactuur voor.

PIANOO, Expertisecentrum Aanbesteden

PIANOO heeft als taak inkopen en aanbesteden bij alle overheden te professionaliseren. Het instellingsbesluit PIANOO is geëindigd op 31 december 2015. Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat voelt een verantwoordelijkheid om dit expertisecentrum te behouden maar alleen wanneer de stakeholders (Rijk, gemeenten, provincies, waterschappen en grote opdrachtgevers) bereid zijn om ook hun bijdragen hieraan te leveren. Hiertoe heeft de CBCF op 25 september 2015 ingestemd met een jaarlijkse bijdrage van € 50.000 aan PIANOO, te incasseren via de Rijksfactuur. De bijdrage per waterschap ontstaat door dit bedrag te delen door het aantal waterschappen.

Landelijke Voorziening Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO-LV)

Een belangrijk instrument om de Omgevingswet te laten functioneren is de Landelijke Voorziening van het DSO. Deze voorziening is de afgelopen jaren onder verantwoordelijkheid van het Rijk en met inbreng van de decentrale overheden fasegewijs ontwikkeld en wordt door het Kadaster beheerd. In het Bestuursakkoord implementatie Omgevingswet uit 2015 en het 'Hoofdlijnenakkoord financiële afspraken stelselherziening' uit 2016 is vastgelegd dat de overheden samen verantwoordelijkheid nemen voor het beheer en daaraan meebetalen.

Volgens de beheerovereenkomst, waarmee de Ledenvergadering op 14 december 2018 heeft ingestemd, betalen de waterschappen gezamenlijk met ingang van 2020 in de eerste jaren € 1,3 miljoen per jaar, exclusief indexatie. Via de Rijksfactuur van 2020 is deze bijdrage voor het eerst in rekening gebracht en nu gebeurt dat dus voor de vierde keer. De bijdrage over 2020 bedroeg € 1.320.800 en bedraagt nu € 1.439.758. Het verschil is de afgesproken indexatie. De Ledenvergadering heeft op 14 juni 2019 besloten dat de verdeling van totale bijdrage over de waterschappen gebeurt met de verdeelsleutel 45-55.

Organisatie waterschapsverkiezingen

De waterschapsverkiezingen worden tegelijk met die voor provinciale staten eenmaal per vier jaar door de gemeenten georganiseerd. De waterschappen zijn wettelijk verplicht de extra kosten die gemeenten maken voor de waterschapsverkiezingen te betalen. De Unie heeft met de ministeries van BZK en IenW afgesproken dat de waterschappen voor de verkiezingen van 2023 en daarna, jaarlijks 25% van de kosten vooraf gaan betalen via de Rijksfactuur. Daarbij is tevens vastgesteld dat de bijdrage voor de verkiezingen in 2023 in totaal € 11,2 miljoen is, zodat de jaarlijkse bijdrage van de waterschappen uitkomt op € 2,8 miljoen. De CBCF heeft op 10 mei 2019 besloten dat het totaalbedrag over de waterschappen wordt verdeeld op basis van het aantal kiesgerechtigden van de verkiezingen die in 2019 zijn gehouden. Met ingang van 2024 wordt de bijdrage geïndexeerd.